

Merkezi Yönetimin Avrupa Birliği'ne Uyum Çalışmalarının Yerel Düzeyde Örgütlenmesi (Giriş)

Baki KARAÇAY

Merkez Koordinatörü

Antalya Valiliği Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi

www.ceupa.gov.tr

Kaynak: *Yazarın, “Merkezi Yönetimin Avrupa Birliği'ne Uyum Çalışmalarının Yerel Düzeyde Örgütlenmesi” konulu Akdeniz Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Giriş Bölümü, s. 1- 7 (Antalya, 2014)*

Türkiye'nin büyük bölümünde taşra ilk defa ikibinli yıllarda “Avrupa Birliği (AB) projeleri” ile tanıştı. Yerel düzeyde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların Türkiye'nin yararlandığı AB hibelerini kullanmak suretiyle yürüttüğü sözkonusu Avrupa Birliği projeleri sayesinde toplumda yepyeni tematik öncelikler duyulmaya ve tanınmaya başlandı.

2000 yılına girilirken Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne adaylık statüsünü kazanması, aslında cumhuriyet tarihimizde yepyeni bir sayfa açmıştı. Bu adımla, Türkiye'nin Avrupa Birliği sürecinde kapılarımızı belki de olağanüstü sayılabilecek gelişmelere ve her alanda etkilerini göreceğimiz yeni bir döneme araladık. Çağdaş medeniyetler seviyesinin güncel karşılığının AB müktesebatı olduğu vizyonundan hareketle, Türkiye AB'ye adaylık sürecinde yürütülecek uyum çalışmalarında kararlılığını sergileyen oluşumlara imza attı. Adaylık statüsünü kazanmanın ardından, Birliğe üyeliğe yönelik Türkiye'nin çabasını güçlendirici Avrupa Birliği Genel Sekreterliği kuruldu. Türkiye'nin, Topluluk Programlarından yararlanmasını sağlayacak olan Çerçeve Anlaşma onaylandı; ayrıca aday ülkelerin AB'ye üye olma yolundaki ihtiyaç ve önceliklerine hizmet eden projelerin desteklenmesini amaçlayan Katılım Öncesi Yardım Aracından (IPA) yararlanma dönemi başladı. Bunların beraberinde merkezde bir dizi örgütlenme, yanısıra yerele hibe yararlandırıcısı kuruluşlar olarak hizmet verecek olan Ulusal Ajans ile Merkezi Finans İhale Birimi'nin kurulması birbirini izledi. AB destekli programlar sayesinde müktesebat uyumu ve siyasi kriterlerin yerine getirilmesi alanında önemli ilerlemeler sağlandı.

Bu sürecin yarattığı ivmeyle, Avrupa Birliği devlet ve hükümet başkanlarının Brüksel Zirvesi'nde aldığı karar doğrultusunda, Türkiye'nin siyasi kriterleri yeterli ölçüde karşıladığı tespitinden hareketle 2005 yılında Avrupa Birliği ile katılım müzakereleri süreci resmen başladı. Nihayet, Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde daha yüksek bir profil sergilemesini sağlayan AB işlerinden sorumlu bir bakanlığın 2011'de kurulması, ilişkilerin geleceği açısından önem taşıyan örgütlenme konusunun ön plana çıkmasını ve bu sebeple AB işleri ile ilgili yerel örgütlenmeye yönelik somut adımlar

atılması ihtiyacını beraberinde getirdi. Elbette, kamu yönetiminin, yaşanan toplumsal değişimlerin gereklerine göre düzenlenmesi, çağdaş, rasyonel ve verimli bir mekanizma olacak şekilde güncellenmesi ve toplumsal gereksinimlerin düzenli ve örgütlü biçimde gerçekleştirilebilmesinin tarihsel bir ürünü olan devletin bunu gerçekleştirmesi bir zorunluluktan (Özel, 2000, s. 25¹).

Adaylık statüsünü kazanmasından sonra geçen sürede, Türkiye sadece Avrupa Birliği ile ilgili işlerin yürütülmesine dair yeni kurumsal sistemler yapılandırarak ve reformlar yapmakla kalmadı, hayata geçirilen projeler sayesinde “taşrada” da kamuoyu ve kurumlar bir anlamda izleyici konumundan çıkıp bu dönüşüm sürecine katkı verebilen aktörler olarak farklı bir düzeye geçti. Belediyeler, il özel idareleri, valilikler, kamu kuruluşlarının taşra örgütleri, köyler, sivil toplum örgütleri, odalar, KOBİ'ler, üniversiteler, bu hibelerden yararlanarak çeşitli projeler uygulamaya başladılar. Merkezî yönetim düzeyinde olduğu gibi yerel düzeyde de gözardı edilemeyecek bir proje hazırlama ve yönetme kapasitesi oluşmaya başladı. Eğitim ve öğrenci değişim programlarıyla sürece aktif katılan üniversitelerimiz yanısıra, özellikle valiliklerimiz, kurdukları “AB Projeleri Koordinasyon Merkezleri” marifetiyle geliştirip uyguladıkları ve destek verdikleri projeler sayesinde bu sürece bizzat dahil olarak kendisini sürece yön ve katkı verici konuma getirdi. Belirli temalarda yürütülen AB projeleri ile elde edilen kazanımlar, çağdaş ve müreffeh bir toplum olmak için, sosyal yaşama dair temel değerlerin iyileştirilmesinin ne kadar önemli olduğunun kavranmasına yardımcı oldu. Yerel düzeyde daha geniş kitleler “sosyal içerme” ve “pozitif ayrımcılık” gibi pek çok çağdaş kavramla tanıştı. Kadın istihdamının desteklenmesi, engellilerin toplumsal entegrasyonunun geliştirilmesi, etğin teşviki, okul öncesi eğitimin güçlendirilmesi, kız çocuklarının okullandırılması, kadına yönelik şiddetle mücadele, kültürel değerlerin korunması, yerel ve ulusal STK'ların kapasitesinin güçlendirilmesi, demokratik vatandaşlık ve insan hakları eğitimi, Avrupa gönüllü hizmeti gibi birçok AB programına yerelin gösterdiği ilgi sayesinde, bu tematik önceliklerde eksiklerimiz, dahası yapmamız gerekenler ve neler yapabileceğimiz değerlendirilmeye başlandı. AB projeleriyle ilgili konular ve çalışmalar günlük yerel gazetelerde alışagelen haberler arasında yer alıyordu. Hibe teklif çağrılarının tematik öncelikleri, bu konulardaki ihtiyaç ve kapasitemizin çeşitli platformlarda tartışıldığı bir döneme geçmemizde itici güç oldu². Başta üniversite ve eğitim kurumlarımızdan olmak üzere, yerelden yüzbinlerce vatandaşımızın katıldığı öğrenme ve çalışma hareketliliği programları sayesinde kültürlerarası farklılıklar tanındı,

¹ Özel, M., “Kamu Yönetiminde Yeni Bir Örgütlenme İlkesi: Yerellik (Subsidiarite)”, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 9, Sayı 3, s. 25–43, 2000.

² Adaylık sonrasında AB hibeleriyle yerelde uygulanan projeler sayesinde toplumda güçlenen farkındalıkların sonuçlarının her düzeyde yakından hissedilmeye başlandığı gözlenmektedir. Somut bir örnek vermek gerekirse, özellikle IPA kaynaklı birçok hibe programının konusu olan “kadına karşı şiddetin önlenmesi” bağlamında gelişen farkındalık sayesinde, on yıl önce “töre cinayeti” türünden başlıklarla haberler okuyan toplum yerine bugün kitlesel tepki veren bir topluma dönüştüğümüzü görmekteyiz. Yine AB hibe programlarının konu ve amaçları doğrultusunda engellilerin herkes gibi kamu hizmetlerinden yararlanabilmelerini ve sosyal yaşama entegrasyonunu sağlayıcı tedbirlerin, her geçen gün daha çok vurgulanmaya, eksiklerimizin daha çok dikkat çekmeye başladığını görmekteyiz. Bunda yerel düzeydeki AB proje çalışmalarının büyük etkisi gözardı edilemez. Bu perspektiften bakıldığında, katılım sürecimizin, AB politikaları ve projeleriyle yerel düzeyde yaratılan değişim ve bunların hayatımıza getirdiği kazanımlar doğrultusunda güçlü biçimde işlediğini ve sosyal yaşama dair temel değerlerde çağdaşlaşma yönünde iyileşmelerin devam ettiğini söyleyebiliriz.

çalışma alanlarımızda yeni vizyonlar geliştirildi, yeniliklerin ve iyi uygulamaların transferi başarıldı.

AB sürecinin getirdiği bu tür fırsatlarla taşranın buluşmuş olması, uygulamalarda da köklü bir değişikliği beraberinde getirmeye başladı. Avrupa Birliği hibe programları ve bunlarla ilgili proje yönetim süreçleri, sağladığı benzersiz deneyimle Ülkemizin dört bir yanında proje hazırlama ve uygulama kapasitesinin gelişmesini sağlarken AB prosedür ve uygulamalarının yakından tanınmasını sağladı. Şimdiye kadar iş hayatında “göç yolda düzelir” metoduna dayalı uygulanan genel yaklaşım, yerini yavaş yavaş “plan”, “program” veya “proje” gibi geleceği öngörmeyi gerektiren çalışma disiplini bırakmaya başladı.³ Uzmanlık gerektiren bu yeni metodların çalışma hayatımıza girmesi, beraberinde yerel düzeyde Avrupa Birliği sürecimizin getirdiği yeniliklerle ilgili işlerin yürütülmesine dair yeni mekanizmaları, örgütlenmeleri ve kurumsal yapılanmaları harekete geçirdi.

Bütün bu bahsedilen gelişmelerin çok büyük bir kısmı adaylıktan itibaren ve yoğunlukla da son on yıl içerisinde gerçekleşti. Öyle ki, bu yaklaşık on yıllık süreçte elde ettiğimiz kazanımlar ve bunların çalışma hayatımızda ve toplumsal dönüşümde yarattığı etki ve sonuçları, yarım asırlık AB serüvenimizin geride kalan kısmında elde edilenlerden çok daha fazla ve çok daha güçlü hissedilir oldu.

AB'ye tam üyelik başvuru süreci ile daha önce de kamu kurumları ile yerel yönetimler de dahil olmak üzere yönetim kurumlarında artan bir değişiklik gereksinimi hissedilir olmuştu ve ABGS'nin kuruluşuyla birlikte ilişkiler daha sistemli ve düzenli bir şekilde yürütülmeye başlanmıştı. Ancak, Türkiye ve Avrupa Birliği arasındaki neredeyse yarım asırlık geçmişe sahip olan ve her iki taraf için de ekonomik, siyasi, yönetsel, sosyo-kültürel pek çok yansıması olan ortaklık sürecinin getirdiği yükümlülükler ve bu kapsamda gerçekleştirilen AB müktesebatına uyum ile ilgili hukuki ve idari düzenlemelerin neredeyse tamamı, tüm süreç boyunca merkezî düzeydeki örgütlenmeler sorumluluğunda yürütülmüştü. Oysa özellikle son yıllara kadar elde edilen gelişmeler, şimdi gözden kaçan önemli bir noktaya dikkat çekiyordu: Türkiye'nin girmiş olduğu Avrupa Birliği serüveninden maksat sadece yasal ve idari düzenlemeler yapmak değildi; yapılan bu düzenlemeler doğrultusunda toplumda çağdaşlaşma hedefine yönelik bir dönüşümün gerçekleşmesi gerekiyordu. Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin getirdiği yükümlülükler ve bu kapsamda gerçekleştirilen AB müktesebatına uyum ile ilgili hukuki ve idari düzenlemeler o güne değin merkezî düzeyde bakanlık veya müsteşarlıkların sorumluluğunda yürütülmüştü, ancak müktesebatın uygulanması, yerel düzeyde faaliyet gösteren valilikler, belediyeler ve il özel idareleri gibi yerel yönetim kuruluşlarını da yakından ilgilendirmektedir.

Bu doğrultuda, aday ülke durumundaki Türkiye'nin mevzuatının, kendi öncelik ve hedefleri doğrultusunda, AB müktesebatına mümkün olan en yüksek düzeyde uyumlu hale getirilmesi amaçlanmış ve bu yönde önemli siyasi reformlar ve yasal değişiklikler

³ Plan, program ve proje kavramlarının üçü de kendi çalışma kültürümüzde üretmediğimiz, dolayısıyla dilimizde karşılıkları olmayan ancak yoğun olarak çalışma kültürümüze giren güncel kavramlardır. İthal kavramlar olmaları sebebiyle, yönetim süreçlerine uygun hareket etmede belirli zorluklarla karşılaşmakta ve yerleşmesi için bir uyum döneminin geçmesi gerektiği gözlenmektedir.

gerçekleştirilmeye başlanmıştı. Ne var ki, merkezde gerçekleştirilen bu çalışmalara ve tüm olumlu gelişmelere rağmen, merkezî yönetimin taşra teşkilatının ve yerel yönetimlerin AB ile yürütülen sözkonusu uyum çalışmalarında yeterli düzeyde etkin olduklarının ve hatta bu kapsamda gerçekleştirilen düzenlemelerden yeterli seviyede haberdar olduklarının söylenemeyeceği gerçeği de gözlerden kaçmadı⁴. Ayrıca, yapılan düzenlemelerden, beklenen çağdaşlaşma hedefine yönelik toplumsal dönüşümün, yerelde istenen seviyede seyretmediği de dikkat çekiciydi. Bunların yanısıra, kamuoyunun büyük bir kesiminde, AB'ye katılım süreci ile ilgili olarak önyargı ve yanlış algılamaların varlığını hâlâ devam ettirdiği sıkça gözleniyordu⁵. Toplumun büyük kesimi, yapılan yeni düzenlemelerle günlük yaşamına giren Avrupa Birliği sürecinin getirdiği kazanımların⁶ neler olduğunu bilmiyordu.

Bütün bu tespitler sonuçta, bu süreçte AB ile ilgili yürütülen çalışmaların sadece merkezî düzeyde değil, eş zamanlı olarak yerel düzeyde de sürdürülmesi ihtiyacını belirgin biçimde ortaya koydu. Bu değerlendirmeler doğrultusunda, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sürecinin, sadece merkezî yönetimi değil, onun taşra teşkilatını ve toplumun tüm kesimlerini de içine alan çok kapsamlı bir süreç olduğu gerçeği önem kazandı⁷. Bu sayede, özellikle son yıllarda, Avrupa Birliği sürecimizi salt bir "dışişleri meselesi" gibi kabullenen yerleşik yanlış algı da artık geride bırakılmaya başlandı.

Sözkonusu tespitler ve gelişmeler, uyum sürecinde merkezî düzeyde sürdürülen çalışmaların yerel düzeyde de sahiplenilmesi ve üstlenilmesinin, süreçle ilgili farkındalığın artırılması ve istenen yönde değişimin gerçekleşmesi bakımından büyük önemi olduğu sonucunu ortaya çıkmaktadır. Zira yaşanan süreçte müktesebatın iç

⁴ Daha geniş bilgi için bkz. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği tarafından 2010 yılı Ocak ayında yayımlanan Türkiye'nin Avrupa Birliği İletişim Stratejisi (ABİS) başlıklı belge.

⁵ Avrupa Birliği'ne uyum amacıyla yerelde yürütülen çalışmaların çoğu, hayat standartlarının yükseltilmesi, refahın artırılması, temel hak ve özgürlüklerin geliştirilmesi, ekonominin iyileştirilmesi, sosyo-kültürel alanlarda yaşanan olumsuzlukların giderilmesi, kamu hizmetlerinde verimlilik ve etkinliğin sağlanması gibi doğrudan insan yaşamının kalitesini yükseltici niteliği olan uygulamalardır. Bunlara binaen hemen her toplumsal kesimde Avrupa Birliği'ne üyeliğin Türkiye'deki istikrarını sağlamlaştıracığı, gelir dağılımının çok daha adil bir nitelik kazanacağı ve bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azalacağı, çevre, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik ile çalışma ilişkileri gibi toplum yaşamının birçok alanında belirgin iyileşmeler yaşanacağı, bürokratik hantallıkla ve yolsuzlukla mücadelede önemli ölçüde yol alınabileceği, küresel boyutta bakıldığında Avrupa Birliği gibi siyasal, ekonomik ve sosyal anlamda güçlü bir birliğe üye olacak olan Türkiye'nin dünya ölçeğindeki konumunun ve rolünün güçleneceği görüşleri hâkim olmuştur. Ancak Türkiye'nin bu resmi tezlerinin yanında kamuoyunda, Avrupa Birliği'nin ulus devleti parçalayacağı, ülkeyi sömürülecek bir bölge olarak gördüğü gibi radikal görüşler de bulunmaktadır (Özer, M. A., "Avrupa Birliği Yolunda Türk Kamu Yönetimi (Küreselleşme ve Yerelleşme Ekseninde Bir Değişim Hikâyesi)", Platin Yayınevi, Ankara, , s. 68–69, 2006.).

⁶ Çevre korumaya yönelik katı atık tesislerinin, transit karayollarının ve tüp geçitlerin yapımı gibi birçok yatırımdan, evlenme yaş sınırının 18 olması, evlilikte eşlere eşit söz hakkı tanınması, doğum izninin 16 hafta olması, çocuk istismarının cezasının artırılması, çiftçilere danışmanlık desteği sağlanması, tüketicinin satın aldığı ürünün orijinini ambalajından öğrenmesi, A sınıfı enerji verimliliği olan çevreci, tasarruflu özelliklere sahip yeni nesil cihazların piyasada sunulması, numara değiştirmeden GSM operatörü değiştirme hakkına ulaşılması, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkının verilmesi gibi her vatandaşımızın hayatını etkilenen sayısız konuda birçok hukuksal ve sosyal düzenleme AB sürecimizin kazanımları doğrultusunda gerçekleşmiştir (Yazarın, Anadolu Ajansı (AA) muhabirine yaptığı ve 13 Ağustos 2014 tarihli haber siteleriyle günlük yerel gazetelerde "AB Süreci, Türkiye'de Pek Çok Alanda Gelişme Sağladı" başlığıyla yayımlanan söyleşisinde dile getirilmiştir. <http://www.haberler.com/ab-sureci-turkiye-de-pek-cok-alanda-gelisme-6374388-haberi/>)

⁷ Bu konuda İçişleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Dairesi Başkanlığı'nın AB Katılım Süreci Konulu Genelgesi incelenebilir (Sayı: B.05.0.DİB.746.06/2010/115, 26 Ocak).

hukukumuzda aktarılması kadar hayata geçirilmesi de büyük önem arz etmektedir ve bunda kamu kurumlarının taşra teşkilatı ile yerel yönetim birimlerine büyük iş düşmektedir.

Yukarıda anılan ihtiyaç doğrultusunda, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, yurt içinde AB'ye yönelik kamuoyu desteğini artırmak ve yurtdışında ise AB kamuoyunun Türkiye'yi daha doğru tanımasını sağlamak amaçlarıyla, önce Avrupa Birliği İletişim Stratejisi belgesini yayımladı. Ardından 2010 yılı başında, Bakanlığın taşra teşkilatı gibi işleyecek bir mekanizmanın tüm illerde oluşturulması çalışmalarını başlattı. Bu çalışmaları birlikte yürüttüğü İçişleri Bakanlığı tarafından, 26 Ocak 2010 tarihinde çıkartılmış olan 2010/6 sayılı genelge ile 81 ilimizde, AB ile ilgili doğru bilgi akışının ve ilde yürütülen AB çalışmalarının koordinasyonunun sağlanması amacıyla, bir vali yardımcısının İl AB Daimi Temas Noktası olarak görevlendirilmesi sağlandı. Aynı genelge ile illerimizdeki AB çalışmalarının düzenli olarak sürdürülmesini sağlamak üzere AB konularında fikir alışverişlerinin yapıldığı bir forum olarak çalışacak Avrupa Birliğine Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulları oluşturuldu. Söz konusu genelge ayrıca, AB Bakanlığı'nın yerel teşkilatı gibi faaliyet göstermek üzere valilikler bünyesinde AB merkezlerinin 81 ilimizde kurulmasının tamamlanmasını sağladı.

Bugün, toplum nezdinde AB'ye üyelik sürecimizin daha sağlıklı anlaşılabilmesi, AB'ye katılım sürecinde gerçekleştirilen reformların, yasal değişikliklerin ve projelerin tam olarak uygulanmasının ve devamlılığının sağlanmasının, başlatılan bu oluşumların daha ileriye taşınmasına bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Zira Türkiye'nin AB süreci, uzun süre her ne kadar ağırlıklı olarak dış ilişkilerin bir parçası olarak görülmüşse de, yarattığı etkiler ve sonuçlara baktığımızda aslında doğrudan içişlerini etkileyen bir alan olduğu görülmektedir. Bu bakımdan, özellikle sağlıklı kamuoyu oluşturulması ve adaylık sürecinin gerektirdiği değişimlerin yerelde etkin biçimde yürütülmesi bakımından, kurumsal yapısı sağlam bir şekilde AB Bakanlığı'nın yerel düzeyde misyonunu gerçekleştirecek yapılanmaların oluşturulması bir zaruret olarak önümüzde durmaktadır.

Aslında İçişleri Bakanlığı'nın 2010 yılında çıkardığı yukarıda anılan genelge ile 81 ilde valilikler bünyesinde kurulan ve AB Bakanlığı'nın taşra teşkilatı gibi faaliyet gösteren Avrupa Birliği ile ilgili merkezler sayesinde bu ihtiyaç belirli bir düzeyde karşılanmaya başlanmıştır. Hatta merkezî yönetim yerel düzeyde uyum çalışmalarına yönelik herhangi bir örgütlenme çalışmasını başlatmadan çok daha önce, illerde valiliklerin inisiyatifiyle bir takım yapılanmalar gerçekleşmişti. Bu bağlamda 2003 yılından itibaren, özellikle projeler yapmak suretiyle AB hibe programlarından yerel düzeyde daha etkin yararlanılmasını sağlamak amacıyla birkaç ilde ardı ardına benzer adlarla "AB Projeleri Koordinasyon Merkezleri" kurulmuştu. Ancak bu birimler 2010 yılına kadar yalnızca belirli illerde aktif olabilmişlerdi ve bunlar da yerel düzeyde AB'ye uyum çalışmalarından çok, genelde proje yazma ve uygulama amaçlı işleyen yapılanmalar olarak kalmışlardı. Ancak gelinen noktada, her geçen gün işlevi, AB Bakanlığı ile ilişkileri ve işleri artmakta olan söz konusu valiliklerdeki AB ile ilgili merkezlerin, artık hukuki zemini ve norm kadrosu belirlenmiş şekilde kurumsallaşmasını tamamlayarak devamlılığının sağlanması, veya alternatif olarak doğrudan AB Bakanlığı yerel teşkilatının yapılandırılması, uyum sürecinde önemini hissettiren bir ihtiyaç olmuştur.

Bu tez çalışmasında, yerel düzeyde valilikler bünyesinde başlamış bulunan örgütlenmenin mevcut durumu değerlendirilmekte, konunun önemi, sorunlar ve ihtiyaçlar üzerinde durulmakta ve bundan sonraki süreç için öneriler geliştirilmektedir. Hali hazırda yerel düzeyde AB sürecimiz ile ilgili önemli aktörler olarak faaliyet gösteren valilikler bünyesindeki AB işleri ile ilgili merkezlerin, personel, kaynak, mevzuat (yetki ve sorumluluk) gibi sorunlarına yönelik olarak geride kalan yıllar içerisinde kalıcı çözüm geliştirilememiştir.

Oysa artık bilinmektedir ki, AB'ye üyelik sürecinin getirdiği yükümlülükler, özellikle uygulama aşamasında yereli yakından ilgilendirmektedir ve uyum süreci, yasal düzenlemelerden ibaret bir dışışleri meselesi olmayıp, uygulamada beklenen toplumsal “davranış değişimini” de içermektedir. AB'ye katılım, yeni mevzuat çıkarılmasından çok, öngörülen değişime toplumun katılım ve katkısıyla tamamlanabilecek bir süreçtir. Nitekim yerelde kullanılan hibelerle yürütülen AB projeleri salt mali yardım olmayıp üyelik için öngörülen öncelikli reformların desteklenmesi için yapılan çalışmalardır. Bu uygulamalar esas itibariyle yarattıkları değişim ve günlük hayata etkileri ile temelde uyum ve reform sürecinin bir parçası durumundadırlar.

Çalışmanın sonunda⁸ AB işleri ile ilgili yerel kapasitenin güçlendirilmesi için, belirsizliklerin sürmesine tolerans gösterilmeden, valilikler bünyesinde kurulmuş bulunan mevcut AB işleri ile ilgili merkezlerin sağlam yasal bir altyapıyla, personel, görev, yetki, sorumluluk ve bağlılık ilişkilerinin açık bir şekilde tanımlanarak tüm iller için standart kurumsal bir yapıya kavuşturulması, ya da alternatif olarak AB Bakanlığı'nın illerde/bölgelerde⁹ temsilcilikleri kurularak yerelin sürece aktif katılımının sağlanması önerilmektedir. AB Bakanlığı'nın yurtiçine yönelik misyonunu gerçekleştirmesini sağlayacak, yasal dayanağı ve kurumsal yapısı güçlü şekilde yerel düzeyde sağlam bir örgütlenme, AB'ye uyum anlamında yerelde yaratılan etki ve değişimin sürdürülebilirliğini sağlayacak, aynı zamanda adaylık sürecinin amacına ulaşmasını hızlandıracaktır. Bunun da ötesinde, hedefte tam üyelik olsun ya da olmasın, çağdaş medeniyetler seviyesinin güncel karşılığı olarak kabul edilen AB müktesebatına uyum süreci, eşsiz bir fırsat olması yönüyle değerlendirilip, yerel düzeyde beklenen dönüşümün sağlanması için bu misyonu sahiplenmiş valilik AB merkezleri ve/veya alternatif örgütlenmeler gerekli yasal mevzuatla artık zaman kaybetmeden kurumsallaştırılmalıdır.

⁸ Üç ana bölümden oluşan çalışmanın başlangıç kısmında Türkiye-AB ilişkileri, 2. Bölümde bu ilişkilerin bir dönüm noktası olan Helsinki Zirvesi sonrasında gerçekleşen merkezî yapılanmalar anlatılmıştır. 3. Bölümde Avrupa Birliği çalışmaları ile ilgili yerel örgütlenmenin başlatılmasına yönelik 81 ilde gerçekleşen çalışma ve yapılanmalar karşılaştırmalı olarak, 4. Bölümde ise Antalya örneğinde kamuda örgütlenme (Antalya Valiliği AB Projeleri Koordinasyon Merkezi) incelenmiştir.

⁹ İstatistikî bölge birimleri sınıflaması düzey 1 grubunda yer alan 12 veya düzey 2 grubunda yer alan 26 bölge esas alınabilir.